

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
СТАРОКЫРЛАЙСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ АРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ул.Тукая, д. 2, с.Нижние Метески, Арский
муниципальный район, 422022

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АРЧА
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ КЫРЛАЙ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Тукай урамы, 2 йорт, Түбән Мәтәскә
авылы, Арча муниципаль районы, 422022

Тел. (84366)56-2-93, факс (84366)56-2-93. E-mail: Kuper.Ars@tatar.ru

КАРАР

« 22 » ноябрь 2021ел

№ 19

«2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай муниципаль берәмлеге жирлөрөннән файдалану һәм аларны саклау» муниципаль программасын раслау турында» Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге башкарма комитетының 2021 елның 16 июлендәге 8 номерлы карарына үзгәрешләр керту хакында

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге территориясе жирлөрөн саклауны гамәлгә ашыру максатларында, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 179 статьясына, Россия Федерациясе Жир кодексының 11,13 статьяларына, "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына таянып, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ:**

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге башкарма комитеты карары белән расланган "2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге жирлегеннән файдалану һәм аларны саклау" муниципаль программасына үзгәрешләр кертергә һәм аны кушымта нигезендә яңа редакциясендә бәян итәргә.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында бастырып чыгарырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Арча муниципаль районы рәсми сайтында (<http://arsk.tatarstan.ru>) урнаштыру юлы белән халыкка игълан итәргә.

3. Әлеге карарның үтөлешен тикшереп торуну үз өстемә алам.

Иске Кырлай авыл жирлеге башлыгы

Ф.Ф.Лутфуллин

Иске Кырлай авыл җирлеге
 Башкарма комитетының
 22 ноябрь 2021 ел, №19
 карарына кушымта

«2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл җирлеге җирләреннән файдалану һәм аларны саклау» муниципаль программасы

«2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл җирлеге җирләреннән файдалану һәм аларны саклау» муниципаль программасының паспорты

Программаны эшләү өчен нигез	РФ Җир кодексы, "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон
Заказчы	Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл җирлеге
Программаны төп эшләүче	Иске Кырлай авыл җирлеге Башкарма комитеты
Программаның төп максаты	Иске Кырлай авыл җирлеге җирләрен саклау һәм алардан рациональ файдалану буенча чараларны гамәлгә ашыру
Программаның билгеләнеше	Иске Кырлай авыл җирлеге җирләрен саклау мәсьәләләрен хәл итү
Программаны гамәлгә ашыру срогы	2021-2023 еллар
Көтелгән нәтиҗәләр	Җирләрен саклау һәм рациональ файдалану өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру, ярлыланган җирләрен торгызу, халыкның экологик иминлеген һәм тормыш сыйфатын күтәрү
Программаны гамәлгә ашыру механизмы	Җирләрен саклау һәм алардан рациональ файдалану буенча җир хужалары һәм кулланучыларның эшчәнлеген координацияләү Иске Кырлай авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан башкарыла. Кирәк булганда, Программаны төгәлләштерү үткәрелә
Финанслау чыганаclarы	Программаны үтәү муниципаль берәмлек бюджеты һәм оешмалар акчалары хисабына башкарыла. Программаны финанслау күләме муниципаль берәмлек бюджеты акчалары хисабына 20,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән: 2022 ел - 10,0 мең сум

	2023 ел-10,0 мең сум
Программаның үтәлешен контрольдә тотуны оештыру	Программаны гамәлгә ашыруны Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлегә Башкарма комитеты контрольдә тоту

1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өлкәсендә төп проблемалар һәм агымдагы торышына тасвирлама

Жир-әйләнә-тирә мохитнең мәһим өлеше, аны куллану башка табигать объектлары: хайваннар, урманнар, үсемлекләр дәнъясы, сулар, файдалы казылмалар һәм жир асты байлыкларының башка кыйммәтләре белән бәйле. Жирне куллану һәм саклаудан башка табигый ресурслардан файдалану мөмкин түгел. Жирнең хуҗасызлыгы якин киләчәктә әйләнә-тирә мохиткә зыян китерәчәк, жирнең өскә катламы - туфрак жиңерелүгә, аның химик һәм радиоактив пычрануына гына китереп калмыйча, бөтен табигать комплексының экологик начараюына да китерәчәк.

«2021 - 2023 елларга Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлегә жирләренән файдалану һәм саклау» муниципаль программасы (алга таба - Программа) икътисадны ныгыту максатыннан, жир ресурсларыннан нәтиҗәле һәм рациональ файдалану һәм идарә итү буенча дөүләт сәясәтен гамәлгә ашыруны тәэмин итә торган жирләрдән файдалану һәм саклау өчен уңай шартлар тудыруга юнәлтелгән.

Жир фондын төрле максатларда куллану әйләнә-тирә мохит экосистемасының барлык чылбырының табигый бөтенлеген саклау буенча билгеле бер бурычлар йөкли. Табигатьтә барысы да үзара бәйләнгән. Шуңа күрә, бер буынның дәрәҗәсез бозылу, урманмы ул, хайваннар дәнъясымы, жир экосистемасының бөтенлеген бозылуга китерә.

Жирне рациональ файдаланмау, аңа хуҗасыз караш аның функцияләре бозылуга, табигый үзлекләре кимүгә китерә.

Жирләрен саклау жирдән нәтиҗәле файдаланганда гына уңышлы булырга мөмкин.

Иске Кырлай авыл жирлегенә тотрыклы социаль-икътисади үсеше һәм анда яшәүчеләрнең имин экологик яшәеше проблемалары бүгенге этапта жирләрен саклау һәм куллану мәсьәләләрен хәл итү белән тыгыз бәйләнгән. Авыл жирлегә дәрәҗәсендә жирләрен саклау һәм куллану буенча жирле проблемаларны мөстәкыйль хәл итәргә мөмкин, өстәвенә, хәзерге вакытта яшәүче кешеләр генә түгел, киләчәк буын мәнфәгатьләрендә тулы, комплекслы һәм акыллы итеп хәл итәргә мөмкин.

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлегә территориясендә рөхсәт ителгән төрле жир кишәрлекләре бар.

Иң кыйммәтле жирләр-авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге жирләр.

Жирлек территориясендәге көтүлекләр мәдәни-техник торышы буенча, нигездә, чиста. Көтүлекләр шәхси ярдәмче хуҗалыклар тарафыннан файдаланыла.

Көтүлекләргә, барлык кулланучыларны да исәпкә алсак, артык зыян килмәгән. Жирлектәге барлык көтүлекләрдә дә яшел үлән күп.

Гомүмән алганда, жирләренә экологик торышы яхшы, өмма рөхсәтсез ясалган чүпләкләр әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый һәм экологик хәлне катлауландыра.

2. Муниципаль программаның максатлары, бурычлары һәм гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткелләре, сроклары һәм этаплары

Жирлек территориясендә жирләрден файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль сәясәтнең төп принциплары түбәндәгеләрдән гыйбарәт: Иске Кырлай авыл жирлегә Башкарма комитеты эшчәнлегенең законлылыгы һәм ачыклығы, хисапчылык һәм контрольлек, нәтижәлелек.

Муниципаль программаның максаты-жирләрне һәм туфракны пычратмау, юкка чыгармау, начарайтмау, бозмау һәм башка шундый тискәре йогынты ясамау, шулай ук жирләрне рациональ файдалануны, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрдә туфракның уңдырышлылыгын торгызу һәм жирләрне яхшыртуны тәмин итү.

Куелган максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү өлкәсендәге эшчәнлекне оптимальләштерү;

- жирләрдән файдалану һәм саклау нәтижәлелеген арттыру, жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны оештыру;

- яшел утыртмаларны саклау һәм торгызу;

- жирләрне инвентаризацияләү.

Жирләрне инвентаризацияләү жирләрне начарайтмау, пычратмау, чүпләмәү, бозмау, хужалык эшчәнлегенең башка тискәре (зарарлы) йогынтысын булдырмау, максатчан кулланылмаган жир кишәрлекләренең, жирләрнең башка тасвирламаларының рәхсәт ителгәнчә файдаланылмавын ачыклау максатыннан башкарыла.

Өлеге Программаны гамәлгә ашыру жирдән файдалануны тәртипкә салуга, яңа жир кишәрлекләрен әйләнешкә кертүгә, авыл жирлегенең инвестицион жәлеп итүчәнлеген арттыруга, икътисадны үстерүгә, жирләрне нәтижәле файдалануга һәм саклауга ярдәм итәчәк.

Программа чараларын үтәү нәтижәсендә:

1) торақ пунктларны төзекләндерү;

2) жирләрнең сыйфатын яхшырту;

3) жирләрне нәтижәле файдалану тәмин ителәчәк.

Программаны гамәлгә ашыру срогы-2021-2023 еллар.

3. Программаны гамәлгә ашыру барышын контрольдә тотуны оештыру

Программаны гамәлгә ашыруның барышын гамәлдәге законнарда билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлегә башкарма комитеты тикшереп тора.

4. Программаны гамәлгә ашыруның социаль-икътисади нәтижәлелеген бәяләү

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлегә башкарма комитеты тарафыннан ел саен хисап чорыннан соң килгән айның 1 мартына кадәр башкарыла.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелегенә бәя Программаның Иске Кырлай авыл жирлегенең гомуми социаль-икътисади үсешенә керткән өлешен бәяләргә тиеш.

Программаны тиешле елда гамәлгә ашыру турында хисапта түбәндәгеләр булырга тиеш:

1) фактта башкарылган чыгымнарның гомуми күләме, шул исәптән финанслау чыганакалары буенча да;

2) Программа буенча ел дәвамында төмамланган чаралар исемлегенә;

3) ел дәвамында төмамланмаган чаралар исемлегенә һәм төмамланмаган чаралар проценты;

- 4) Программа чараларының вакытында төмамланмау сәбәплеренә анализ;
 5) өстәмә финанслау чыганаclarын жәлеп итү һәм Программа максатларына ирешүнең башка алымнары яки Программаны алга таба гамәлгә ашыруны туктату турында төкәдимнәр.

5. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләре

Өлеге Программаны гамәлгә ашыру жирдән файдалануны тәртипкә салуга, жирләрне нәтижәле файдалануга һәм саклауга, бозылган жирләрне торгызуга, авыл халкының экологик иминлеген һәм яшәеш сыйфатын күтәрүгә, авыл жирлегенең инвестицион жәлеп итүчәнлеген үстөрүгә, икътисад үсешенә, шулай ук салым салу базасын арттыруга ярдәм итәчөк.

Программа чараларын үтәү нәтижәсендә түбәндөгеләр тәэмин ителәчөк:

- 1) торак пунктларны төзекләндерү;
- 2) жирләрнең сыйфат характеристикасын яхшырту;
- 3) жирләрден нәтижәле файдалану.

6. Муниципаль программаның төп чаралары исемлеге

Муниципаль программа кысаларында Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Иске Кырлай авыл жирлеге территориясендә жирләрне саклау һәм файдалану нәтижәле алынган арттыру буенча түбәндөгә чаралар планлаштырылды.

№	Чаралар исеме	Финанслау (финанслау чыганаclarын күрсәтәп), мең сум	Башкаручы	Үтәү срогы	Жаваплы затлар
1.	Жирләрне инвентаризацияләү	Акча каралмаган	Авыл жирлеге башкарма комитеты	ярты елга бер тапкырдан да ким түгел, киләсе елның 15 июленә кадәр	Башкарма комитет житәкчесе
2.	Жирдән файдалану, линияле корылмалар объектлары, юл чөлтәре, чикләнгән файдалану жирләре, сыйфат күрсәткөчләре белән жирләрнең бердәм банкын формалаштыру һәм алып бару ү	Акча каралмаган	Авыл жирлеге Башкарма комитеты	Елга бер тапкыр, киләсе елның 15 гыйнварына кадәр	Башкарма комитет житәкчесе
3.	Иске Кырлай авыл жирлеге торак пунктлары территорияләрен	Муниципаль берәмлек бюджеты акчалары	Авыл жирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет житәкчесе

	төзеклөндөрү һәм яшеллөндөрү	(20,0 сум) шул исәптән: 2022 ел-10,0 2023 ел-10,0			
4.	Авыл хужалыгы жирлөрен агачлар һәм куаклар, чүп үлөһнөре үсүдөн саклау буенча чаралар үткөрү һәм зарарлы организмнардан саклау	Акча каралмаган	Жирлөренөң урнашу урыны буенча	Даими	Оешма житөкчелөре, жирдөн файдаланучылар
5.	Хужалык эшчәнлегенөң башка тискөрө (зарарлы) йогынтысына дучар ителгөн жирлөренө яхшырту һәм торгызуны тәэмин итү	Акча каралмаган	Жирлөренөң урнашу урыны буенча	Даими	Оешма житөкчелөре, жирдөн файдаланучылар
6.	Авыл жирлегенөң жир кишөрлеклөрен максатчан билгеләнөше һәм рөхсөт ителгөн файдалану режимының үтөлөшен контрольдө тоту	Акча каралмаган	Авыл жирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет житөкчөсө
7.	Авыл жирлеге территориясен чүп-чардан, шул исәптөн санкцияләнмөгөн чүплеклөрдөн чистарту буенча даими чаралар оештыру	Акча каралмаган	Авыл жирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет житөкчөсө
8.	Ашламалар, үсемлеклөр стимуляторлары, пестицидлар һәм башка куркыныч химик яисө биологик матдөлөрне саклау, куллану һәм ташу вакытында сәламөтлеккө яки өйлөнө-тирө мохиткө зарарлы матдөлөр белән агулану, пычрану, уңдырышлы туфрак катламын бозу яки юк	Акча каралмаган	Авыл жирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет житөкчөсө

	итү фактларын ачыклау.				
9.	Жир законнарын бозу фактлары буенча материалларны дәүләт теркөве, кадастр һәм картография федераль хезмәте идарәсенә Арча һәм Өтнә районнары буенча муниципальара бүлегенә Россия Федерациясе законнары белән каралган җаваплылыкка тарту өчен җибәрү.	Акча каралмаган	Авыл җирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет җитәкчесе
10.	Экологик өзгәртүнең начарлануына китергән жир кишәрлекләрен куллану фактларын ачыклау	Акча каралмаган	Авыл җирлеге Башкарма комитеты	Даими	Башкарма комитет җитәкчесе
11.	Программа тарафыннан билгеләнгән чараларны үтәү нәтиҗәләрен анализлау	Акча каралмаган	Авыл җирлеге Башкарма комитеты	- 2022 елның гыйнвары-2021 ел нәтиҗәләре буенча, - 2023 елның гыйнвары-2022 ел нәтиҗәләре буенча	Башкарма комитет җитәкчесе